

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРЫҢ ДПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1952
ИЮЛЬ
20
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 139 (2569)
ӨРТӨӨ 20 КОП.

Японияның Коммунисттик партиясының Төп Комитетинге Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясының Төп Комитетинин байыры (1 арын).
Совет Эвилелинде (1 арын).
Эш И. В. Сталинга чоруткан чагаада алган хүлээлгелерни чогуур хуусаазында күүседир (1 арын).
ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ:

Х. Тембиреа.—Партия эге организацияның ажылының улам бедик денели дээш (2 арын).
П. Кирдеев.—Будурулгелерге эргилде хөрөнгилерин шын болгаш планын ажылаар (2 арын).
П. Ушаков.—Нинтинин малынга мал чөмөрининг белеткелни дүргөлдир (3 арын).

В. Лобанов.—Орус улустун чурукчузу (3 арын).
В. Петров.—Улуг-Хем район чайгы агротехниктик хөмчөлдөргө планын үзүп турар (3 арын).
П. Лунецкий.—Инкубаторга бастырган дагаа оолдарын канчаар дооруктарынын дугайында (4 арын).
Кореяда болушкуннар (4 арын).

МТС-терге партияжи-политиктик ажил

Машина-трактор станцияларына партияжи-политиктик ажил—партия организацияларынын ажил чорудулганын чугула адыры болур. Коллективизациянын сталинчы теориясы МТС-терни көдээ ажил-агынын социалистик чаартылганын иделгидиг пункттары кылдыр, ажилчы тараачынары коммунисттик медресеге хуулдарынын күчүлүг чөспөзү кылдыр көргөн.

МТС-терниң кол сорулгазы—ажылдап берип турар колхозтарынын тараанын бедик дүжүттүүн чедип алыры, машина-трактор паркынын ажылгалаын экижидери база оу эки агротехниктик хуусаада күүсидери, күскү бедик дүжүт ажаап алышыкынын чогуур үезинде боттандыры, МТС-тиң ажилдап бергени дээш натур төлөвиринин планын күүсидери болур.

Социалистик көдээ ажил-агынын көдүреринге МТС-терниң ролунуң күштелишкенин бистин анык Тыва облазын чижээ база ал көргүзүп турар. Областын күш-ажылчы араат болгаш тараачын ажил-агыларынын 85 хуузу колхозтарга катышканын холбаштыр социалистик чер ажилы бирги чергенин мурнакчы техниказы-биле дүргөн хандырттыган. Эрткен 1951 чылда колхозтарнын хову ажылынын 92 хуузу МТС-тер боттандырган, а бо чылын бистин областка чакы тарылга улам организастык болгаш бедик агротехниктик денелге болуп эрткен. Каа-Хем, Бии-Хем, Танды районларынын элээн хой колхозтарынын «г-бүле» бүрүзү эрткен чылын трудовень бүрүзүне бедик орулганы алганнар.

Бо чылдың чакы тарылгазына ол районнар база-ла мурнакчы болганнар. Манаа ында МТС-тер, оларнын механизаторлары улуг ролдуу болган. Колхозтарны улугтар катыштырганы колхоз будурүлгезинге чаа техниканы калбаа-биле ажылаар арны хандырган, ыччангаш колхозтар организас, ажил-агы талазы-биле улам быжыгып, оларнын экономиказы сайзырап, колхозчуларнын материалдыг чаагай амдылары улам экижип турар.

Партияжи-политиктик ажил колхоз будурүлгезинге МТС-теринин шимчедикчи ролун бүгү талазы-биле күштелдирер сорулгалыг. Партия организациялары болза, МТС-тер боттарынын мурнунда тургустунган сорулгаларны чедикшигин күүсетсин дээш ажылдаар, оларнын ишти ажилынын бүгү кезектеринче сиңип кирер, оларны большевикчи уауртун керек. ВКП(б) ТК-нын 1947 чылда болган февраль пленуму МТС директорунун политик талазы-биле оралакчызын тургузарынын эргежок чугулазын көргөн. Директорунун политик талазы-биле оралакчызы болза, МТС-тиң ажилына экижидилгени чедип алыр, МТС биле колхозтар аразынын шын харылзаалыг ажилын хандыраар, ажылда четпестерни бот-боттарындан чажырдышпас принципалдыг чорукка оларны чачыктырбышаан, олар боттарынын аразында керээдиг хүлээлгелерин шынгы сагып күүсидери негээр хүлээлгедиг, оон ынай ол болза, МТС-те партия ажилын экижидер, трактористерниң, комбайнларын болгаш МТС-тин өске-да ажилдакчыларынын ортузунга политиктик кижизидилгенин ажилдарын калбартыр журулур.

Машина-трактор станциязы бүрүзү колхоз будурүлгезинин организаакчы, көдээ ажил-агы артельдеринин политиктик, организастык база техникалык төвү болур. Күрүнениң эрге-ажыктарын камгалаары, күрүнеге удур оралдажышкынары МТС-ке азы колхозтарга болдурбас дээш демисежири—МТС директорунун политик талазы-биле оралакчызынын эң чугула хүлээлгези, ол болза, МТС-тиң колхозтар-биле керээзи эки белеткелдин соонда кылдынган турарын, МТС-тин анаа алып хүлээлгелери эрткен ажилдын практиказына, ажилгала-тынман кур күшке болгаш мурнакчы дуржулгага үндэсизлеш шын тургустунган турарын чедип алыр керек. Эрги керээлери күүселдезинин база чаа керээзи чара дуга

аил чугаалашкан хуралга МТС ажилдакчылары болгаш колхозчулар чугула саналдарын берилээр, шүгүмчүлөчү санал бүрүзү амдыралга боттанган турар журулур.

МТС-тин колхозтар-биле чарган керээдиг хүлээлгелери чогуур үезинде боттанган турар дээш масса-политиктик ажилдарын, социалистик чарыштын тодаргай хөмчөлдөрүн үе-үеде ажилдап кылырын, оу МТС-тиң партия хуралына калбаа-биле чугаалажырын организастаары, МТС активинин чөвүлөт хуралдарын чорудары МТС директорунун политик талазы-биле оралакчызынын чугула сорулгазы. Чижээлээрге, күскү дүжүт ажаап алышыкынын мурвуу чартында ындаг чөвүлөт хуралга трактор бригадаларын, бригадирлери, мурнакчы трактористер, комбайнерлар, машинистер, механиктер, агрономнар, колхозтар даргалары, шалыпчы колхозчулар киржир болза, олар ол тугула улуг ажылды улам шын, чедишкенин организастаар талазы-биле МТС чөвүлелинин ажилына улуг дузаны чедирип болуру чугаажок.

МТС директорунун политик талазы-биле оралакчызы болгаш МТС-тиң база колхозтарнын партия организациялары керээ күүселдезин контролдаар хүлээлгедиг. Ындыг партияжи контролдуу сорулгазы—четпестерни чогуур үезинде илереткен, оларны узуткаар, техниканы чөп ажылаарын, МТС база колхозтар бот-боттарына күүсетчир хүлээлгелерин ылап боттандырган турарын хандыраар.

МТС директорунун политик талазы-биле оралакчызы керээ күүселдезин дээш бодунуң демиселин большевикчи принципалдыг болур болгаш МТС-тиң колхозтарнын партия организацияларына быжыгы-биле даяныр болза, ам чедишкенин чорудуп шыдаар. Оларнын кайызы-даа механизаторжу, колхозчу бүрүзүн колхоз будурүлгезинин ниити хөреэнин байдалы дээш харысалгалыг болур чорукка кижизидер.

МТС-тин трактор бригадасы-биле колхозтун хову бригадасынын будурүлгө талазы-биле бажыг найыралын тургузар журулур, социалистик чарыштын күүселдезинге хүн-бүрү контролду кылыр, ажил хунуңуң түнелин кежээни чугаалажыр, четпестерни илередир. Маака бригадирлер болгаш бригадаларда партия бөлүктөрүнүн организакчылары кол ролду ойнаан турарын чедип алыр.

Мурнакчыларын хундулөт самбыразына илередир, оларнын дуржулгаларын «агитхуудустарга», хана солуннарга чырыдып бижири журулур. Шаг графинин барымдаалап ажилдаар чорук бистин областын МТС-теринде база калбарган. Бо талазы-биле Бай-Хаак, Сарыг-Сеп МТС-терин сөөлүг эрткен ийи чылдарда элээн эки дуржулгаларын болгаш түнелдерни көргүзүп келгенер.

Ажылдын чедишкенин бригадаларда шитирлетинип турар. Ыччангаш МТС-терниң бригадаларына партияжи-политиктик ажилды онза күштелдирер керек. Бригадалар организастыг, механизаторларын политиктик билин, будурүлгеге идеякелли бедик болган тудум-на ол МТС бодунуң сорулгаларын улам чедишкенин боттандыраар.

Бригадаларда агитас-массалыг ажилды четпес удуртуп, беседалар, илеткелдер болгаш лекциялар эки организаставайн турар дугайында Кызыл-Мажалык, Кызыл көдээ район МТС-терниң директорларынын политик талазы-биле оралакчылары эштер Эмер-Сарыг, Шома олар партиянын ол райкомнарынын сөөлүг пленумнарына шынгы шүгүмчүлөткенер. Олар боттарынын ажилында ол четпестерни дүргөн узуткап алыр, боттары лекцияларын, илеткелдерни колхозчуларга болгаш механизаторларга доктаамал кылып берип турар керек.

МТС-те партияжи-политиктик ажилды удуртуун экижидери партия райкомнарынын дөрт хүлээлгези. Бо ажилды большевик партиянын негелдезинин декленинге чедир көдүрери эң-не чугула сорулгаларын бирээзи.

Шактёрлар хүнүнге алдар кылдыр

КИЗЕЛ. (Молотов область). Шахтёр хүнүнге алдарлыг ужуражыр дээш чарышка Ленин аттыг шахтанын дагылары будурүлгениң чаа чедишкенин чедип ап турар. Шахтада хүн бүрүдө-ле чарыш калбарып турар. Чарышты комму-

нистер болгаш комсомолчулар удуртуп турар. Казыкчы коммунист Ф. Королев бир ээлчегин дүргүзүндө нормазын ийи чүу күүсидип турар. Хүндүлүг шахтёр ам ноябрьнын үлүңгө ажилдап турар. (СЭТА).

ЯПОНИЯНЫҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТӨП КОМИТЕДИНГЕ

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясының Төп Комитеди Япониянын аки-дума коммунисттик партиязына, оон 30 чыл оюн таварыштыр байыр чедирип, амыр-мендизин айтырып тур.

Япониянын коммунисттик партиязы болза, ажилчыны ангынын керээ дээш, Япониянын улус массаларынын эрге-ажыктары дээш демиселди алдарлыг оруун эрткен. Амгы үеде, Япония эжелекчелернин будунуң адаанда бастырып, оон улuzu национал базындырышкына таваржып турар мындыг үеде Япониянын Коммунисттик партиязы маадырлы-биле демисежип турар. Япониянын демократтыг күштерин катыштырарын, база национал катап төртүтүүшкүндү, өаулу демократияны тургузарынын, чурттуг экономкуг көдүрүшкүндү организастаарынын орунун үндүрерин чүгө коммунисттик партия шыдаар деп чүвөгө ажилчынар, тараачынар болгаш интеллигенция бүзүрөп турар.

Даштыкы империализмге болгаш оон япон чалчаларына удур, Япониянын хосталгазы болгаш национал хамаарышпас чоруу дээш бүгү улустун демисели коммунисттик партиянын удуртулгазы-биле улам быжыгып турар. Япон улустун ол демисели болза, Ыраккы

Чөөн чүккө тайбын камгалаарынын чугула фактору болур, база ол демисел бүгү делегейин демократтыг күштеринин деткимчезин ап турар.

Бодунуң 30 чыл оюнга Япониянын коммунисттик партиязы болза, япон улустун идеяларын болгаш күзелдерин илередип турар чаа программа-биле чөспөглөп алган үезинде ужурашкан. Ол программа үндэсизлеш, коммунисттик партия болза, Япониянын деп-шилгелиг күштеринин тиелелгезин хандыраар чугула чүүд болур—бодунуң хурээленин чалгыс өвни быжылгавышаан турар.

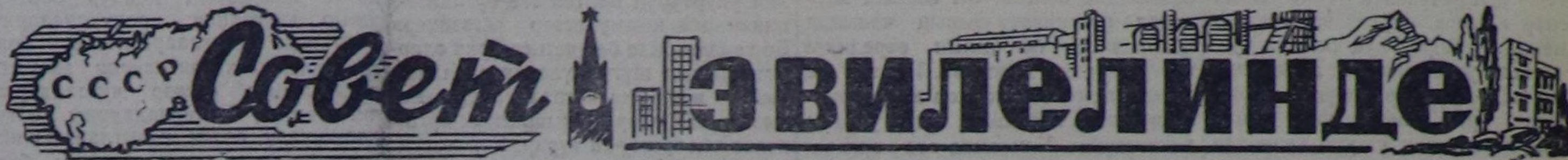
Боттарынын алдарлыг оруунга чаа-чаа чедишкенин берип болурун япон коммунистерге күзөп тур бис.

Совет Эвилелиниң болгаш Япониянын улустарынын пайыралы делгерезин!

Япониянын аки-дума коммунисттик партиязы делгерезин!

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясынын Төп Комитеди.

1952 чылдын июль 14-те.

Чүс-чүс чылдардагы күзел боттанган

КЕМЕРОВО. «Кемеровуголь» трестин каас-шиник Ягуновская шахтазында хөглүг байдал турган. Манаа чүс-чүс дагылар Волга-Доннуң судно чоругу каналын ажыдаар дугайында СССР-нин Министрлер Төвүлелиниң доктаалына болгаш СССР-нин Дээди Советинин Президиумунун ол каналды В. И. Ленинниң ады-биле адаар дугайында Чарлыгына холбаштыр боттарынын өөрүшкүлүг сагыш-сеткилин илередир дээш чыгып келгенер.

Бир дугаарында хүндүлүг шахтёр Марын сөс ап, чүвө чугаалаан. Дараазында мурнакчы № 1 участканын начальниги Иващенко индирге үшүп келген. Оон чугаалааны болза:

—Орустуң ийи улуг хөмөриниң тудуштар дугайында улустун чүс-чүс чылдардагы күзели боттанганнар. Коммунизмниң улуг туугларынын бир дугаарынын соон дарыг Куйбышевтин, Сталинградтын суг күжү-биле ажылдаар электри станциялары болгаш өске-даа гидротехниктиг тудуушкуннары ажылгала кирер үе ырак эвес. Бистин бүгү чуртуусу чектелешкенин болгаш элбекшилдиг байлактын чуртту болу бээр. Ол хүнүң чоокшулаары дээш ам-даа эки ажылдаар бис. Мээң удуртуп турар участоум чыл эгезинде пландан дашкаар чыгданган 3 эшелон хөмүр дажын берген. Коллективтин мурундан шахтёрларын Хунуңе уктуштур пландан дашкаар 5 эшелон оттулар чүүлдү казып үндүрерин хүлээнип тур мен.

Хэй кижикиржикчилик митингилер кокс-химия заводунга, «Центральная» деп шахтага болгаш областың өске-даа будурүлгелеринге болгулаан. (СЭТА).

Ростовская область. Цимлянская суг күжү-биле ажылдаар электростанциязы июль 6-да бирги токту берген.

Чурукта: (Сологай талазындан ол талазыне): Тудугун мурнакчылары: Г. Б. Волохин, Г. М. Златоручкая, И. Д. Смелин, Г. А. Соловьев, И. Н. Плешаков болгаш Р. Е. Рыкин. Чуруу: Л. Портерниң. СЭТА-ның Прессклишези.

Коммунизмниң херээ дээш

ФРУНЗЕ. Киргизиянын көдээ ажил-агынын ажил-ишчилери коммунизмниң бир дугаар улуг тууду—Волга-Доннуң судно чоругу В. И. Ленин аттыг каналынын дооруктарынын дугайында мелдеш өөрүшкүлү-биле уткааннар. Кызыл Аскер районун хой адыр ажилдакчы «Кызыл Аскер» колхозунуң хоочун рис ажилдакчызы Юсуп Касымовтуң чугаалааны:

—Совет кижилерин ажил-ижи улуг. Оларнын тура-соруунуң болгаш күш-ажылынын ачызында чурттуг ховуларлыг районнарынын бойдузу кыска хуусаада чаартыган. Орустуң ийи улуг хөмөри катышкан. Мээң бо кайгамчыктыг аас-ке-

житикт хунерге чедир чурттап келгеним аас-кежик-тир.

—Мен бедик дагыны одары болур Сусамырдан чедип келдим. Бойдушту чаартырын чүгө коммунизмниң улуг туугларынын районнарында чорудуп турар эвес. А бисте, Сусамырда сугарылганың бир дугаар чаа четкизин кылып турар, эртемденер малдын продуктулуун бедидеринге, одар-мелчири экижилеринге биске дузалап турарлар.

ССРЭ-ниң Министрлер Төвүлелиниң доктаалын советтик Киргизиянын бүгү булуңнарында өөрүшкү-биле таныжып чугаалажып турар.

(СЭТА).

Маадырлыг хоорайнын ажилчы чоннарынын өөрүшкүзү

СТАЛИНГРАД. Сталинградтын ажилчы чоннары Волга-Доннуң В. И. Ленин аттыг каналын ажыдаар дугайында СССР-нин Министрлер Төвүлелиниң доктаалын болгаш Волга-Доннуң судно чоругу каналына В. И. Ленинниң ады тысыр дугайында СССР-ниң Дээди Советинин Президиумунуң Чарлыгын улуг өөрүшкү-биле уткааннар.

«Красный октябрь» заводтуң № 1 мартен цехинге сурагылгы кан экилдириччи Куприянов чүвө чугаалаан:

—Бо хүн бистин аравыста кижик бурүзүнүң сагыш-сеткилинде онза өөрүшкүлүг болуп турар. Коммунизмниң улуг туугларынын бир дугаары Волга-Дон канал ажылдада кирген. Совет улус эчтиниң сорулгазынче кончуг улуг базамны кылган. Каналдын тудуушкунунда бистин боттарынын салышкынычыс база киргенин сактырга өөрүчүгү-дүр. Сталинградтын кан экилдириччилери коммунизмниң улуг туугларын эки шынарлыг металлдар-биле хандыраар дээш боттарынын бүгү күштерин берип келген болгаш моон сонгаар-даа бээрлер.

Петров аттыг заводтун механизм эптээр цехинге болган митингге токар Мокрушин цехтин коллективни Волга-Доннуң судно чоругу каналынын ажилчыларынын хүнү—июль-дун 27-де будурүлгениң ай планын күүсидерин кыйгырган.

Бо саналды коллективтин ажилчы, албан хаагычтары изини-биле деткээнер.

(СЭТА).

ЭШ И. В. СТАЛИНГА ЧОРУТКАН ЧАГААДА АЛГАН ХҮЛЭЭЛГЕЛЕРНИ ЧОГУУР ХУУСААЗЫНДА КҮҮСЕДИР

Бии-Хемниң колхозтарында

ТУРАН. (Телефон-биле). Бии-Хем районда «Кызыл сылдыс» колхозтун сизин шөлүндө 50 хире колхозчулар, сизин кезеге 5 машиналар, 6 аыт дырбаштары доктаамал ажилдап турар.

Июльдун 15-ке чедир 185 га черин сизин кестирген, 1060 центнер сизини сарааттаан болгаш 70 тонна сизини салган. Колхоз сизин салырынын планын ажыр күүсеткен.

Сизинде ажилдап турар колхозчулардан Эренчин, Биче-оол, Долзат-маа, Чодулай, Давча, Ашак-оол олар кызык ажилдап турарлар.

Ол ышкаш Халында Кочетов атыг колхозта сизин кестирип турар ийи дугаар хову бригадасы 147 га черин сизини кестирген, 1020 центнер сизини сарааттаан болгаш 86 тонна сизини салган.

Ол бригадала нинтизи-биле 35 киж бар, оларнын аразында Обухов, Дамдын-оол, Бадарчы, Кара-оол болгаш өскелер-даа кызык ажилдап, улуг нормаларын ыракта ажыр күүсидип турарлар.

Дүжүт ажаап алырынга белеткел

ТУРАН. (Телефон-биле). Бии-Хем районда «Кызыл сылдыс» көдээ ажил-агы артели бо чылдың байдак дүжүдүн ажаап алырынга хайнышкынын белеткенип турар. Колхозтун хову бригадасы тараа кургадары черлерин септелгезин дооскан болгаш ам шаңнар серилеп турар.

Оон ынай бичин уругларлыг кол-

Сизин кезилдезинче чогуур кичээнге салыр

Кызыл көдээ районнуң «Чербы» колхозу сизин кезилдезинин темпини кончуг оожум чорудуп турар. Ол колхоз сизин кезилдезинче июль айнын 27-ден эзелеп кирген аттыг болган, а бо хүнге чедир чүгө 60 га черин сизини кестирген.

Кестинген сизини бөлүп ажаар талазы-биле чүнү-даа кылбайн турар. Бо хүнге чедир сизин шөлүндө чангыс-даа сараат чок.

Сизин кезилдезинде ажилдап ту-

Эрзиниң сизин шөлдеринде

САРЫГ-БУЛУН. (Телефон-биле). Бо чылын нинтинин малынга оон быжыг чөм суурун тургузар дугайында улуг бажы Сталинга чоруткан чагаада алган социалистик хүлээлгезин эрзин районнуң ажилчы чоннары мынчаар күүсидип турар:

районнуң колхозтары июль 10-га чедир 1640 центнер сизини ажаап алган, азы 31 сараатты тургускан.

Сөөлүг хунерин дүргүзүндө районнуң колхозтарынын сизин шөлдеринде чаа-чаа сарааттарны саны көвүдөп турар.

Малга быжыг чөм суурун белеткээринин херээнге озалдап турар

САРЫГ-БУЛУН. (Телефон-биле). кезилдезинде ажилдап турар бригадала күш-ажылды сагылга-чуруму кончуг кошкан.

Ол ышкаш «Сталинчы орук» колхозта байдал база-ла оон дээрде-вес.

Күрүнеге эът дужаалгазы

ТЭЭЛИ. (Телефон-биле). Күрүне-нин планын онаалгаларын хуусаа бетинде күүсидер дугайында бажы Сталинниң мурунуң алган социалистик хүлээлгелерин Бай-Тайга районнуң ажилчы чоннары эки күү-

сидип турар. Ылангыя күрүнеге эът дужаарынын планын район июль 15-ке чедир 80 хуу күүсеткен.

Күрүнеге эът дужаар талазы-биле «Победа», «Дөн Терек», «Мурнакчы» колхозтар эки ажилдап турар.

Ниитинин малынга мал чемнеринин белеткелин дүргедедир

Областың эр, херэежен колхозчулары, МТС-териниң ажилдакчылары болгаш көдээ ажил-агыйның тускай эртемнигерли эш Сталинга чоруткан чагазынга моон сонгаар ниитинин малын баш санын улам көвүдөдир болгаш оон продуктулуун бедидер талазы-биле боттарынга бедикен социалисттик хүлээлгелерин алганнар. Мал ажылынга быжык чөм суурну тургузары ол хүлээлгелериниң күүсүдиринге улуу-биле хамааржыр.

Күрүнениң дуздаламчызы болгаш боттарынны иштиги аргаларын ажыглавышаан, бистин областнын мурнакчы колхозтары ситен кезилдезинин болгаш мал чемнери силостарынны планын өй-шаанда чедишкенин күүсүдир дээш бүгү хемчеглерин чорудуп турар. Улуг-Хем районун Киров аттыг колхозу 200 тонна силос салырынны планын, ол районун «Свобода труда» колхозу база 200 тонна силос салырынны планын кыска хуусаа иштинде күүсеткен. «Кызыл туку» колхоз 30 тонна силосу салышаан, ситен кезилдезин болгаш сараатташкынын калбак хемчээлдиг чорудуп турар.

Бин-Хем районун «Кызыл тараачын» колхозу ам 400 га ажык черин ситенин кескеш, 220 тонна силосу салган. Ол колхозтун сүт-бараан фермазын эргелекчизи эш Бажин мал ажылын бригаданын күжү-биле кыска үенин иштинде 720 центнер ситенин, 110 тонна силосу фермазын малынга белеткеп алган. «Кызыл сымдыс» колхоз 500 центнер ситенин белеткеп, 200 центнер силосу салып, ол ышка малга чөм белеткээр талазы-биле мурнакчы болуп турар.

Ситен белеткеленин ажылынга Бин-Хем МТС-тин техниказы улу дузаны көргүзүп, ам колхозтарын ситен шөлдө ийи боду чоруп болгаш ийи тракторун ситен кестирер машиналары ажилдап турар, боду чоруп ситен кезер машинаын эки эки бригадир-машинист эш Корвин доктааткан хун нормазын хун-бүрү ажыр күсүдир турар.

Ындыг болза-даа, районнардык дыка хөй колхозтары амга чедир ситен кезилдезин болгаш мал чемнери силостарын организастаар талазы-биле улул чөптестерин болдуруп турар. Барын-Хемчик районун колхозтары июль 10-га чедир 7426

тонна ситенин белеткээр тургаш чүглө 67 тоннаны белеткээр болгаш мал чемнери силостарын мырнай эгелейи, мал чемнери белеткээрини доктааткан графиниң күүсетпейн турар. Эш Папын даргалаан «Совет Тываның 5 чыл ою», эш Сендажи даргалаан «Кызыл тараачын» колхозтар ситен кезилдезиниң ажылын кончуг багай организастап турар. Бо колхозтар ситен кезер машиналарны амга чедир бүрүн ажилдаптайн турар. Хол кадыры-биле ситен кезирине кончуг эвээш колхозчуларны кийрген, а силос салыр онгарларны белеткөөн. Бо болза, ол колхозтарын, районун көдээ ажил-агый килдизиниң удурткучулары, оон тускай эртемнигерли мал чемнери белеткээр ажилды боттут удуртпайн турарын тайылбырлап турар.

Каа-Хем районун колхозтары ситен кезилдезинин баштайгы хүнеринде эгелээш-ле кезилде-биле сараатташкынын аразын үзүктелдирип, оон-биле белеткээр ситенин шынарын баксырадып турар. Чүл дие, ол районун колхозтарынды кестинген ситен 1066 га турда, а сарааттааны чүглө 449 га болуп турар. Улуг-Хем районда кестинген ситен 679 га, а бөлүп сарааттааны 342 га. Шап ындыг байдал Тес-Хем, Танды районнарнын колхозтарында база бар. Районнардын, колхозтарын, МТС-териниң удурткучулары, көдээ ажил-агыйның тускай эртемнигерли ситен кезилдези-биле бөлүп сараатташкынын аразында үзүктелдишкенин чок кылар дээш дүрген хемчеглерин алыр ужурулуг. Ситенин кезилдези-биле сараатташкынын аразында үзүктелдишкенин чамдык бригадирлер болгаш колхоз даргалары үргүлчү чаап турар болганы биле ситенин сараатташкыны саадап турар деп тайылбырлап турарлар. Шап ындыг салдычак чоруктарын доп-дораан узуткааш, ситенин кезилдезин, кургадышкынын, бөленин, сарааттарын бичинда узултелдирбейн харугда чорудар ужурулуг.

Агаар-бодустун байдалы эки эвес турар үеде ситенин аскыларга азар, бөдөй чадырлар кырынга салыр, серилер кырынга чугаладыр чадар аргаларны калбаа-биле хергелзери чугула.

Мал чемнери силостарынны план

нын күүсүдиринин хуусааларын кызырар төлээде силос салыр онгарларны саадатпайн, четчир хемчээли-биле белеткеп тургаш, силос салышкынын чаб-борангыг хуннерде база соксатпас ужурулуг.

Кышкы оदारларнын болгаш кыштагларнын чанында ситен кезер эки черлер бар болуп турарын өөренип көргөш, колхоз бүрүзүнге ол черлерге ситен кезер, ону ажап сарааттаар болгаш кыштагларнын бодунче чоокшуладыр сөөртүр бөлүктөрүн организастаары эргежок чугула. Бо чылын агаар-бодустун таарымчалыг байдалы-биле өстү-ситенин эки үнүжүн барымдалааш, ситен кезилдезинин планын чүглө күүсүдир эвес, харын 1,5—2 чылдарны курлавырын белеткеп алыр ужурулуг. Машина-трактор станцияларнын мурнунда улул сорулгалар туруп турар. Олар чүглө ситен кезилдезинге дузалажыр эвес, харын ситенин бөлөринге, сарааттарынга, силос салырынга онза дузалажыр ужурулуг. Ындыг болза-даа, чамдык МТС-тер боттарынны мурнунга салдыган сорулгаларны четке хандырбайн турар. Балгазында машина-мал ажылынын станциязынын директору эш Сударев болза, «Революциянын чалдыжы» колхозка быжыглап берген боду чоруп ийи ситен кезер машиналарны кончуг багай белеткээр. Ол машиналарнын чамдык кезектери үрелгеш, он хонуктун иштинде график өзүгаар 600 ганы кезер тургаш чүглө 30 ганы кескен. Тес-Хем МТС боду чоруп ситен кезер машинаны амга чедир белеткеп үндүрбөз. Ситен кезилдезинде шап ындыг чоруктарын канчп-даа болдуруба.

Бүгү МТС-тер ситен ажап алышкынын бүгү машиналарнын септелгенин шуут доозарынче эң дүрген хемчеглерин ап, машина бүрүзүн бүрүн ажыглаан турар хүлээлгели.

Ситен кезилдезинде болгаш силос салышкынында хожудаашкынын моон сонгаар чангыс-даа хунде болдуруп болбас. Колхозтарын, МТС-териниң бүгү күштерин болгаш чөптөк-херекселдин колхоз бүрүзүнге мал чемнери белеткээриниң планын долдуруп болгаш ажыр күүсүдириниң дайынчы өзү-биле мобилзастаар ужурулуг.

П. УШАКОВ.

Улуг-Хем район чайгы агротехниктиг хемчеглериниң планын үзүп турар

Улуг-Хем районун эр, херэежен колхозчулары, МТС ажилдакчылары болгаш көдээ ажил-агыйның тускай эртемнигерли бо чылын көдээ ажил-агыйны улам ынай хөгжүдириниң күртне планын алдарлы-биле күүсүдир, районун көдээ ажил-агыйнда бар турар ишти курлавырларын бүрүн ажилдаары дээш демисежир, совет агробиология эртемниң болгаш мурнакчы дуржулганын чедишкенин бундурлуеге калбаа-биле неперидер деп хүлээлгени совет улустун улуг баштычызы болгаш башкы эш Сталинга чоруткан чагазынга алган.

Көдээ ажил-агыйның бүгү адырларын улам ынай хөгжүдөзү дээш бүгү улустун социалистик чоруктарына кирбишаан, колхозчу ховуларын ажил-ишчилери 1952 чылда 4500 гектар шөлдүн гектар бүрүзүндө 16 центнер кызылтас дүжүдүн, ыпчаарга сугаттыг черлерде 2120 гектар шөлдүн гектар бүрүзүндө 22 центнерни, оон иштинде Киров аттыг колхоз 550 гектар шөлдүн гектар бүрүзүндө 22 центнер кызылтасы, ыпчаарга сугаттыг черлерде 350 гектар кызылтасын гектар бүрүзүндө 30 центнери өстүрүп база ажап алырын хүлээнген.

Киров аттыг колхозтун ажил-ишчилери алган хүлээлгелерин алдарлы-биле күүсүдир турар. Ол колхоз чаксы тарылга кампаниянын кыска хуусаада — 11 ажил хуннеринде бедик агротехниктиг деннегел эрттирген. 200 ажил гектар черге кызылтасы, белдирештир (хана-карактай) чаштыры тараан. Тарылга доостуру-биле хову ажылын ийи бригаданы чайгы сугарылгаже эгелеп кирген. Амгы үеде бригадирлер Пучукай, Лопсан олар бир дугаар ээлчегде үрезин участоттарын, тараа куртуларын неместир хемчеглеринче болгаш пок үнүштерин чүларынче бүгү колхозчуларны организастаан. Баштайгы хуннерде 92 гектар кызылтасы хүл-биле, 113 гектарны ирик өдөк-биле немей хемчегер болгаш 170 гектар тараанын пок үнүштерин чулуп арылаан.

Тараа куртуларын ажаалгазын талазы-биле ындыг хемчеглерин «Свобода труда» колхозта база чорудуп турар.

Ындыг болза-даа, тарааларнын ажаалгазы районда нитизи-биле дендин багай болуп турар. Ленин аттыг, Сталин аттыг, «Кызыл туку»,

Маленков аттыг болгаш оон-даа өскө колхозтар тараа куртуларын неместир хемчегер ажилды чорутпайн турар.

Тарааларнын пок чашпанын арылап чүлары оон-даа дора болуп турар. Үргүлчү чашкын чаап турарын хараазы-биле Ленин аттыг, Жданов аттыг, Дмитров аттыг, Ворошилов аттыг, Сталин аттыг, «Искра» колхозтарын тарааларында пок үнүштер дыка үнген, чамдык черлерде ол пок чашпанын куртуларын үнүштерден безин эрттир өзө берген. Дмитров аттыг колхозтун 74 гектар шөлдө чингетараазы хонак болуп үнген болгаш чингетараанын өзүлдезин кончуг саададып турар.

Ленин аттыг колхозтун 137 гектар, Сталин аттыг колхозтун 40 гектар чингетараалары эртен чылын черге дүшкөн тараа поктары-биле покталган, ыпчаарга Жданов аттыг, Ворошилов аттыг, Маленков аттыг колхозтарын биче Баян-Колда тараалары черлик хендир-биле покталган. Колхозтарын баштаар черлери пок үнүштер-биле демисежир болгаш тараа куртуларын немелде хемчегерленин чорудар талазы-биле мынчага чедир хемчег албайн турар. Бо колхозтарда ажилчы күжү болгаш хову бригадаларынны бригадирлери кончуг багай ажилдап турар.

«Искра» болгаш «Кызыл туку» колхозтарын чамдык тарааларында көдээ ажил-агыйның хоралакчылары (шергилер) халдап турар болза-даа, оларга удур демисел организастатынмаан.

Колхозтар даргалары болгаш МТС-тин участок агроному эш Муслинов ол дугайын районун көдээ ажил-агый килдизинге медээлөп кааш, көдээ ажил-агыйның хоралакчылары-биле демисел оларнын талазын оон-биле доозулган деп санап турарлар. Районун көдээ ажил-агый килдизи болгаш оон кол агроному эш Борисов бир неделя эртен сонда хөдөлип эгелээ.

Районда шап мынчаар тургустунга байдал болза, чайгы агротехниктиг хемчеглерин күүсүлдезиниң чоруп турарын дугайында районун көдээ ажил-агый килдизиниң болгаш машина-трактор станциязын талазын халдап чок чорук-биле тайылбырлатынар.

Колхозтарын баштаар черлери болгаш районун агрономлары районун девискээринде элбек чашкын чаап турар чорук немелде хем-

чеглерин чорутпаска-даа байлак дүжүт алырын хандырар деп сагыш оожоргалы-биле олуруп турарлар. Агрономнар болгаш Улуг-Хем районун колхозтарынны даргалары амгы үеде тарааларын ажаалгазын талазы-биле чайгы агротехниктиг хемчеглерин планыны күүсетинген турарынче эң-не шипирли хемчег алыры чугула.

Колхозтарда коммунистер болгаш комсомолчулар бедик дүжүт дээш, эш Сталинга чоруткан чагаада эла хүлээлгелерин чедишкенин күүсүлдези дээш авангарды болуп ужурулуг. Тарааларнын сугарылгазын, немелде хемчегерленин пок чашпанын чүларынга, көдээ ажил-агыйның хоралакчылары-биле демиселди чорударына хову ажилдакчыларынны күш-ажылын шың организастаар херек.

Районда көдээ ажил-агыйның тускай эртемнигерлери тараанын дүжүттүнүн нити көдүрүшкүнү чедип алыр төлээде, тарааларны ажаар талазы-биле Киров аттыг колхозтун болгаш тус-тус колхозчуларын ажылын дуржулгазын болдуруп ужурулуг.

В. ПЕТРОВ.

Колхоз тудуунга шөф ажылы

ТЭЭЛИ. (Телефон-биле). Июльдуң 13-те воскресенде, Бай-Тайга районун Тээли суурда чурттап турар бизанчылар болгаш ажилчы, албан хаакчытар «Дөң-Терек» колхозка барып шөф ажылын кылып чоран. Шөфке нитизи-биле 30 кижи киришкен. Олар чангыс хуннү дүжүзүндө 310 метр кылын, чүга манзыларын дилдирген, 215 метр чудукту чонган, ийи бажынын крышазын шыпкан болгаш өскө-даа дыка хөй ажилдарны кылан.

Шөфчилерин нити кылган ажылын эртээ 1981 рубль болган, ыпчаарга олар ыпча рубль үнер ужурулуг ажилды колхозка халас кылып берген. Оларнын аразында Чыдым, Алкан-оол олар эң-не кызымак, шалыпкын ажилдааннар.

С. АЛЕЕТ.

Василий Дмитриевич Поленовтун чогаалдыкчы ажылы орустун реалисттик уран-чурулгазын төөгүзүндө хундулуг черин ээлеп турар.

Поленовтун өг-бүлөзи орус интеллигенциянын депшилгелиг кезеге хамааржып турган: адазы археология ажылынга хандыгып турган, археология нитилелинин эртем талазы-биле секретари турган болгаш эртемнер Академиязынын корреспондент-кежигүнү турган, авазы уран-чурулга ажылы кылып турган.

В. Д. Поленов Петроаводскке гимназия дооскаш Петербургке көже берген. Университеттиң юристик салбырынга өөренип турган үезинде В. Д. Поленов уран-чурулга академиязын «хостуг өөренир» дынакчызы турган, ыпчаарга үш чыл эртенде, орустун улул чурукчу-реалисттериниң мергежилни бедидер дээш улул ажилдарны кылган, соонда баргаш алдарлыг педагог болу берген, П. П. Чистяковтун кызымаккай өөреникчизи болу берген.

1871 чылда университетке болгаш уран-чурулга академиязынга өөредилгезин дооскаш, В. Д. Поленов «Иаираның уруунун катап диллип келгени» деп программалыг чурукту чүрааны дээш алдын медальды албашаан, алды чыл иштинде дагы чурттарга командировкага чоруп эргени база алган.

Ол чорук болза, Италияда, Францияда болгаш Германияда уран-чурулдун эртен үеде болгаш амгы үеде кандыг байдалда туруп турары бүрүзү-биле таныжып алыр ар-ганы чурукчуга берген.

Реалисттик традицияга үндөзүлөп тургускан уран-чурулганын хевирдүрүлери, эң дээр колористерни кичээлгелиг өргөнгени болза, бодуну тодаргай, кайтамчыктыг эки уран-чурулгазын тургузарына В. Д. Поленовка дузалаан.

Барын европа амыдыралында аар-берге болушкунарын чурукчу бодунун баштайгы чуруктарына эки чуруп шыдаан. Ол үениң ажилдарынн иштинде «Дээриниң эргези» биле «Гугенотканың бажынаттырганы» деп чуруктар эң-не асурагыл билдингир болуп турар. Ол чуруктар болза, кижини хайыраалаар идея-биле сянжык болгаш орустун уран-чогаалына реалисттик чаа немелдени кирип турар.

1876 чылда чурукчу төрөөн чуртунга чанып келирге «Гугенотканың бажынаттырганы» деп чуруп дээш ачаа академик атты тывыскаан. Ол үеде эгелээш В. Д. Поленов Москва чурттай берген. Төрөөн чериниң чараш чагай байдалы, москвачы амыдырал, төөгүнүң тураскаалдары болза, чурукчунун сорук киришкенинн төттүмөс суурлары болган.

«Өскенин чуртунга чораша дыкала хөй чүвени көргөн мен, ындагы-даа болза, Барын чүктүн кайтамчыктыг бүгү чүүлдеринден бистин орту дески черивис менээ чоок болгаш чараш деп көөр мен» — деп, чурукчу чугалаан.

Василий Дмитриевич Поленовтун патриотчу, чалбыштыг сагыш-сеткили-биле медереп, билип турганы ол «орту дески чер» — төрөөн калбак

делем черлери оон чогаалдыкчы ажылын долдуруп турар апарган.

Ол чүүлдер болза, ачаа байлак уткаларны берип турган болгаш орус кижилерге болгаш ылангы орус чериниң чараш, чагай бойдузунга ханы ынакшылдын көргүскөн бодунуң мергежилни-биле кайтамчыктыг уран-чечен чогаалдарын тургузарына чурукчуну сорук кирип турган.

В. Д. Поленов бодунуң уран-чурулга талазы-биле талантынын хайнышкынын бедик шынарын ол үеде эгелээш-ле бедик болгаш ханы культураның чүүлдерин уран-чечен болгаш чараш байдаларны национал темаларга болгаш аялгаларга тургузарынче угландырган.

1877—78 чылдарнын дайынынга киришкени В. Д. Поленовтун амыдыралга хайгааракчы чорун улам калбаркан болгаш бодунуң чериниң магаданыч чараш чагайын болгаш орус кижиниң маадырлыг чорун ханы болгаш тодаргай билринче ону албадан.

Чурукчунун оваарымчалыг көрүчү чоруп болгаш чүвени бүгү тала-биле өөренип көөр чоруп «Московский дворик», «Бабушкин сад», «Заросший пруд», «Большая» деп сурагыл чуруктарын тургузарына ачаа дузалаан болгаш ол чуруктар В. Д. Поленовтун национал уран-чурулганын чогаалдыгына тергени ажыктыг болган.

Долгандыр турган шынын бүгү чүүлдерге ханы ынакшылды, бодустан чараш байдалын ханы билдир, орус чуртталганын болгаш амыдыралдын бүгү талааларын кончуг эки билдир ол чуруктарга шың илеретинип чурутунган, ыпчаарга ол чуруктар бодунуң уран-чурулга талазы-биле шынычы, бузуурлени-биле көрүчүлериң сагыш-сеткилин хайныктырып турар.

«Московский дворик» деп чурукта аяс хунуң магалыг чагай байдалы, агаарын арыг кылан өчүн, көжүп эрттип турар булуттарны болгаш дээриниң делгемин В. Д. Поленовтун чүрааны ышкаш ол үеде чедир орустун чурукчуларынды кымдаа шап ыпчаар чуруп шыдааан.

Поленовтун ажилдарында уран-чурулганын мергежил И. И. Левитанга бедик алдарны белеткештир, чаа байдал-биле чырып, ыяштарын бүрүлери чаа өзү-биле чурутууп эгелээш болгаш ол болза, боду чурулгазын уран-чеченин чечектелишкенин чаа үезиниң эгези болган, ол эгелээшкенин бодуну оон ынайгы хөгжүлдөзүн Архиповтун, Грабарын, Корвинини, Рубовскийни, Островскийни, Рыловтун болгаш өскө-даа бистин октябрь революциязын соондагы үениң кайтамчыктыг чурукчуларынын чыгыш чөптөк ажилдарында улам на сайзыраан.

В. Д. Поленовтун бойдус чурулгазы орустун национал реалисттик уран-чурулга культуразынын эртинге байлаангы быжык-биле кирген. Бодунуң утказы бөдүүн болза-даа, В. Д. Поленовтун чогаалы болза

хөгүлүг амыдыралды болгаш патриоттук бедик чоргааралды көргүскөн.

«Чүвени дүрүлөп чурурда болуушшаа-биле эң чоок кылдыр чурур... Ыпчаарга ол кижиниң сагыш-биле бөдүрүп чүраанын чугаажок бедик болуу» — деп оон чугаалаан чугаазын бодунуң ажилдары-биле чурукчу чөптөкүп турган.

Поленовтун чогаалдыкчы ажил-чорудулгазы ылангы оон амыдыралын ийги чартындаан сонгааргы үези, чүглө төрөөн чериниң бойдузуну ыраажызы — уран-чурукчу Шишкенин, Васильевтин, Айвазовскийнин соратнын, Саврасовтун традициязын үргүлчүлөкчизи болуру-биле кызыгаарлатынмаан болгаш ынай хөгжүлдөзүн уламчыдаан.

Ол чорук болза, В. Д. Поленовтун чорудуп турганы мурнакчы хөй-нитини үзелин болгаш бүзүрелин быжыктырып чоран, ыпчаарга уран-чурулганын бүгү тала-биле салымны болгаш уран-чогаал талазы-биле калбак сонурчула болза, орус уран-чогаалдык реалисттик чартыкчы черин илереди көргүскөн.

В. Д. Поленов башкылаар ажилга улул күженишкенин берген. Москвада уран-чурулга черинге болгаш тудуушкунун өөредилге чериниң профессор тургаш башкы эртемниң элзэн каш чаа аргаларын хергелзип болгаш Левин, Корвин, Архипов болгаш черини бодус байдаларын чуруп өскө-даа кайтамчыктыг мастерлери ол кижизиккен.

В. Д. Поленовтун чүрааны И. Е. Репинин, А. В. Прохоров, М. М. Антокольскийни портреттери, оон кайтамчыктыг чуруктары болгаш эң ылангы делегейге эң дээр деп санатынган орустун театр каасталгазына уран-шөвер ажылын талазы-биле эң дидим эгелекчи ажилдары орус уран-чүүдө оон чогаалдыкчы салышкынын дыка байдып турар.

Поленовтун чогаалдыкчы уран-чурулгазы кажан, ажилчы чоннарнын калбак массазынын апарганда, ылангы октябрь революциязын соонда нити улустун макталгазын алган.

В. Д. Поленовтун ажил-чорудулгазын совет казак бедик үнөлөп көргөн болгаш 1924 чылда ачаа Улустун Чурукчу деп атты тывыскаан. Ол чорук болза, Поленовтун ажил-чорудулгазы долдузу-биле улусчу болурун орус реалисттик уран-чурулганын традициязы-биле оон үзүктел чок харылзаалын бадыткаан.

Төрөөн чуртунга бараан болган бодунуң улус чонунга ынак болурун кыйгырган чогаалдары-биле уран-чүүлдү байыткан кайтамчыктыг чурукчу Василий Дмитриевич Поленовтун мөчөөннөндө бээр чээрби беш чыл болганын бо хун совет кижилер демдеглөп турарлар.

В. ЛОБАНОВ,
СССР-ниң уран-чурулга академиязынын корреспондент-кежигүнү.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГАА Шавырааны ыпчаар амдажытпас

Бистин областын ажилчы чону хуу быдаргай ажил-агыйдан артык күштүг коллективтиг ажил-агыйны бүзүрөп билгеш, колхозтарга күзөлдү-биле кирип, Тываның көдээ ажил-агыйнын социалисттик чаруу-тулгазы дээш эрес шудургу ажилдап турарлар.

Ыпчаарга оон иштинде коллективтиг ажил-агыйга кирер хөжүчүк, бодунуң чөгенчиг хуу ажил-агыйны-биле хевээр чурттап чоруп дээш кайы-даа колхозка кирбей, база күрүнө планнарнын күүсүдиринден ойдап чоруп чамдык ийи-чангыс кижилер бар. Оон чижээне Сүт-Хөл районун Суг-Аксы суур Сөвединиң даңзында чирле ады чыдар Шавырааны кирип болур.

Ол Шавыраа Чөөн-Хемчик районун Ийме сумузунга чурттап турда, ачаа Ленин аттыг колхоз тургустуна берген, оон Сүт-Хөл районун Хөр-Тайга сумузунга баар дээр, ол сумуга Сталин аттыг колхоз база турупкан. Ам чүү боор, коллективтиг ажил-агыйга ажилдаар

тура чок Сат Шавырааны шуут сула салыптар эвес, ол күрүнениң хамаатызы болганда ачаа планныг онаалгаларны бээр алаар. Суму Сөвединде Шавыраага ажил-агый планнарнын бере бээр, оон канчап чооп уштунарын аргазын дилеп, Сүт-Хөлдүн Суг-Аксында суур Сөвединиң даргазы турган Сат Балчыи оон думмазы чүве төлөздө, ачаа хал чөдө бергеш: «Че канчаайн, ат болду...» дээр, ол Балчыидан «ачаа дүвүрээш канчаар сен, бо суур Сөвединге кирип-ле алгай сен» дээш ону кирип даңзылап алган.

Суг-Аксы суур Сөвединиң хамаатызы кылдыр даңзылап алгаш, ук Шавыраа Ийме суму Сөвединге хал чедип келгеш, Сүт-Хөл районда колхозка кирип алдым деп алаң кылып тургаш, оне шилчип алган.

Оон күжүр Шавыраа Суг-Аксы суур Сөвединиң хамаатызы деп атты алдарлы-биле күүсүдир боор ийикке, харын Суг-Аксы суурдан 150 километр ажыг Шом-Шумуң Талды-Чулуу деп төрдө барик

чурттай берген. Ам ында күрүнениң кандыг-даа планныг ажилдарын күүсетпейн, ачаа сулазында чурттап, хуузунда тараа тарып ап, база хамаатылар Ашак-оол, Амзырай оларны бодунуң талазынче чоокшуладып алган, мал, тараа ажилында ол улустун күжүн ажылап, боду «тамчыктыг» арагалат турар. 1951 чылда Шавыраага 45 саныг мал турган, ам оон ден кезин булданнап каапкан.

Сүт-Хөлдүн Суг-Аксы суур Сөвединиң амгы даргазы Лопсан ол кижиниң чүглө сураан дынаан боордан ангыда, бодунуң ол хамаатын көрбөз-даа болуп турар.

Коллективтиг ажил-агыйга кирер хөжүчүк болгаш күрүнениң планныг ажилдарын күүсүдиринден база ойталап, оптуг арга-биле бир черге даңзылап кааш мынчаар кара-тураада тояп чоруп кижилерин хамаарышкан эрге-чагырга органындан бир-ай хемчөөн алыры чугула.

С. САНДАН.

КОНСУЛЬТАЦИЯ

Инкубаторга бастырган дагаа оолдарын канчаар доруктурарынын дугайында

1952 чылда иинтинин куш ажылын хөгжүдериин күрүнө планында бистин областын чамдык колхозтарына куштун баш санын үш-дөрт мун баш чедирер деп көргөн.

Колхозтарнын куш фермаларынын чечел-ушын куштун аныктарын доруктуруп билдиргендөн буруну-биле хамааржыр. Кыс дагаага бастырган дагаа оолдарын доруктурарынын аргазы берге эвес болуп турар. Олар боттары иезин эдерип чораш чеменини алыр. Кизи болза, чүгле тараа культуралары-биле оларга немелде чөм бээр. Инкубаторга бастырган, недери чок дагаа оолдарынын доруктурулгазы оон өске байдалдыг болуп турар. Инкубаторга бастырган дагаа оолдары онза кичээнгейлик чорукту, эки азырал ажаалтаны болгаш чөмгерилген, чаш куштарны доруктурарынын дуржулгазын ажыл-агыйдан негед турар.

Ынчангаш инкубаторга бастырган дагаа оолдарын чидиринг чокка доруктурарынын кол методтарын өөренип алыры колхозтарнын, ыдагыга чүгле тыва чоңдан организастатынган колхозтарнын мурнунда улуг сорулга болуп турар.

Дагаа оолдарын чүгле агаа бөдүүн ирга-биле доруктуруп дээр болза, агаа-даа, орус-даа чоңда бар, ындагы артык херелдээринге кымдаа удурланмай турар, мындыг болза-даа, куш ажылын хөгжүдериин херезинге оон продуктулуугу чоруу койчуг эвезиш болуп турар. Чүге дээрге, ийн-үш мун дагаа оолдарын ол арга-биле доруктурууларга чайгы үеде турза чогуур куш фермаларын чарты хире—120—180 санын не даагаалар колхозка негетинер. Ол даагаалар ол үенин иштинде ортумаа-биле 6—9 мун чуургаларны берип болур, ынчаарга инкубаторуну дузасы-биле 4—6 мун дагаа оолдарын (65 хуузун) бастырып ап болур. Ол болза, бистин областын куш ажылын хөгжүдөр планынын күссөдө-инге маргылдаа чок бурунгаар улуг базым болуп ужурулг.

Эки кадык шырак куш оолдарын чидиринг чокка доруктуруп алыр төлөздө, колхоз бурзу дагаага таарышкан оран-саваны бүдүрүгө тудуларындан, чуртталга бажынарнын болгаш тараа шыгжаар черлерден элзэн ырадыр баш бурунгаар белеткеп кылар ужурулг. Чүге дээрге, мал кажалары, чуртталга бажынарны куш ажылында халдавыр таралып болур. Тараа шыгжаар чер бурзууна тынаны, а хоранып турган тарааларнын чыдып калган артынчызын даагаалар чипкеп хораныннып болур. Куш кажазынын кудумчу талазы болза, мурнуу, мурнуу-барынын, муруу-чөөн чүкче көрүндүгү тутунган, тодаргайлаарга сонгалар болгаш эки хаттан камгалатынган болгаш хунче көрүнгөн турар ужурулг. Куш кажазы арыг-шевер, чырык, чылыг болур. Колхоз бурзуу белен синилчел эки шынарлык чөмгерилг; дагаа чуургаларыг, соктаан таралыг, кызылтас көжелиг, сүтке хөөткен кызылтас шишкиндиг, ногаан сигенниг, дугайлыг болур ужурулг.

Куш оолдарын хүлээп алырынын ырак мурнууда куш кажазын чугайлаар, шаланы изиг шедол-биле чуур, оон соонда эки кургадыр херек. Ол ышкаш дагаааларга четчир санын чөм салып бээр хааржакча-гаштарлыг, суг ижиртир саваларлыг, ведроларлыг, онгачаларлыг, ширбиндерлиг, демир хүүректерлиг ден-чырыктылыг, ол салыр черлерлиг, оттулар чүдүдөрлиг болгаш куштарны дажыгаалар саваларлыг болуру чугула. Чүгле бо байдалдар барда куш оолдарын хүлээп алырынга эгелеш кирип болур.

Куш оолдарын хүлээп алырынын

1-ден 5 хонук вазылында	+ 28—27 градус;
6-дан 10 хонук вазылында	+ 27—25 градус;
10-дан 15 хонук вазылында	+ 25—23 градус;
15-тен 20 хонук вазылында	+ 23—20 градус;
20-ден 30 хонук вазылында	+ 20—19 градус;
30-ден өрү хонук вазылында	+ 18—15 градус.

Ынчангаш бистин куштарыныс чавыс температурага чоругу чачыгып өрени берген.

Куш оглу беш хонук четкиже чедир хүндүшкү чөмгерилгелерин соонда кажазын сонгаларын карангыладыкшар 45—50 минута хире үеде удулуп турар. 3—4 хонук четкен куш оолдарын хат чок хүнлерде дашкаар үндүрүп, оларны агаарла-дышыкына чоругу өрөдөр. Ол агаарлашыкына чораш олар черден бола башкы чөмгерин, насекомнары: курттарны, шергилерни, шартылааларны тып чирлер.

Кажаз иштинде дөжөкти хунунче синилп арылган, дөжөк адаанда өдөк болгаш доварак-тоозуну аштап турар. Куш оолдары экиелген

мурнунда ийн хонук бурунгаар пеккаларга от салыр, куш кажазын эки чылыдар, шала кырынга дөжөкти чадар, бир доскаар, сугну болгаш ажилдаар кижиге арыг халатты белеткээр херек.

Куш оолдарынын баскылажы бээр чоруун болдурбас дээш кажаз иштин аягылай өрээлдээр, өрээлдерге суг кудар саваларын, чөм салыр хааржактарны таарыштыр тургузар, кажазын куш кирер аскына креолин төккөн тараа саванын азы дезинфекцилеп каан чадыгы салып белеткээр.

Куш оолдарын хүлээп алыр хүнде куш кажазына база катат отту эки салыр. Оон иштинге температу-ра шаладан өрү 8—10 сантиметр бедик 28 градус турар ужурулг. Ол ышкаш суг ижер саваларга сугну кудар, шала бажырган чуургаларын, чаа творогту, простоквашаны, көжени белеткээр чугула.

Куш ажылынын инкубатор станциязыннан колхозтар ырак туруп турар төлөздө, чөм чидиртпээр бир хонук назылыг дагаа оолдарын тускай хааржактар иштинге суккаш автомашиналарга сөөртүп чедирер. Ол хааржактарнын адаанга 20 сантиметр тараа саванын салыр. Куш сөөртүр хааржактарны машинанын кузовунун турту-биле узун кылып ап болур. Ындыг болза-даа, ук хааржак узуну 30 сантиметр, дооразы 30 сантиметр, база бедни 18 сантиметр өрээлдерлиг болуру чугула. Ындыг өрээл бурзуунга 25 куш кирер болгаш даштынган агаар кирер үттерлиг болур ужурулг.

Куш сөөртүр автомашинаны чыдыштып, хаттан болгаш хун херелинде куштарны камгалаар брезент-биле азы эки шыыг пел-биле хандылар. Куштарны аргалык-ла болза эртен эрте сөөртүрү чугула.

Эккелген куш оолдарын куш кажазынче ол-ла доран киргеш, өрээлдерге таарыштыр олдуртулар. Өрээлге куш оолдары эвезиш болган тудум-на олар баскылажып сымарлашпас болур. Куш кажазын-дын бир дөрбөлчөм метр шала бурзуунге бир хонук назылыг 15—18 куш оолдарын тургузары сүмелетинип турар. Орукка харыксырап баксыраан куш оолдарын тус-тус өрээлдерге тургускаш, оларны үргүлчү хайгаарга турар.

Бир эвес куштар орта турбас арай хөдөлгөүниң аларга кажаз иштинде температура кудулааны ол деп билгеш, ол салыр черге от салырын куштелдирер херек. Бир эвес денди изиг болза, ол үеде куш оолдары удул, аастары аазалдып, чалгынарнын далбандыдып, дыныжы улгадып турар апаар. Ынчангаш ол үеде от салыры эвезелдир, кажаз иштинге вентиляцияны күштелдирер, ындаг болза-даа, челик кактына бээр чорукту канчап-даа болдуруп болбас.

Кызылдын куш ажылыг инкубатор станциязынын эртен чыдып тургускаш алдынган куштары безин 1952 чылдын январь 1-ге чедир мырынай-ла эвезиш, чүгле 10 хуу чедир чидиринг болганын температураның байдалдарына доруктурулганын талазы-биле бистин дуржулгавыс көргүскөн. Куш оолдары үргүлчү-ле омак сергек болгаш ортумак өзүлдө хөгжүдөлиг болуп турган.

Куш оолдарынын байдалын доктаамал хайгаарга, куду температу-ралыг оран-савага оларны өөретишсаан, баштайгы хүннерден эгелээш оларны таарышкан оран-савага тургузуп, база назы харындан хамаарыштыр шаладан бедни 8—10 сантиметр кажаз иштинге оларга моон адаанда температураны тургускаш бис:

чырыры-биле кежээ хүн ашкыже чедир оларны 1,5—2 шак болгаш-ла чөмгерер херек, 10-дан 35 хонук чедир назылыг куш оолдарын 3 шак болгаш-ла чөмгерер. 35 хонуктан өрү назылыг куш оолдарын хүнде дөрт катат чөмгерер. 45 хонуктан өрү назылыг куш оолдарын чөм ажаалдагычче—шылчидер. Ол үеде оларга чүгле тараа культуралары-нын немелде чөмгерилгези негетинер.

Куш оолдарына агаа чөмгер бээр-биле кады минералдын немелде чөмгерини (үөрмөк сай дажын, чугайны, ышк хөмүрүн), ол ышкаш простоквашаны бээр, суг-биле доктаамал хандыраары чугула. Ынчаарга простокваша болгаш суг мырынай арыг чаа болур ужурулг.

Куш оолдарына хөй витаминиң чөмгерини: үөрмөк доорал каан көк от-сигени (клевер, люцерна, шагар-от, сурепка болгаш оон-даа өске) бээр херек. Бир эвес чазын эрте көк от-сиген үнмейн турар үеде болза, куш оглу 3—5 хонуктан назылыг турда витаминиң ногаан сигенни чуура далгашаанга база кызыл морковту бээр.

Куш оолдарынын амыдыралынын баштайгы хүннеринде эгелээш баштайгы 2—3 хонукта оларны шала бажыргаш чууруп үөрмөктөп каан дагаа чуургазы-биле чөмгерер, оон соонда кургак көже-биле азы сүтке хөдүп шыгыткан кукуруза, кызылтас, карпат каан сула крулазы-биле чөмгерер. Ол хөдүп шыгыткан чөмге минералдыг болгаш витаминиң чөмгерини—соктап каан хоюг чугайны, үөрмөктөп доорал каан көктү немээр чугула. Уш хонук назылыг куш оолдарын чаа божа-биле чөмгерери ажыктыг болур.

Авитоминоз деп аарыган куш оолдары аарыг бээр чорукту болдурбас төлөздө, оларнын беш хонук назылыгында эгелээш чөмгерилге рационалда концентраттарнын дежизинден 1—2 хуузу хире балык үзүн оларга бээр херек.

Куш оолдары он хонук назылыг аларганында эгелээш, оларга белоктуг чөмгерини—жмыкты, шротту, зыттин зыт-сөөк болгаш балдык далганын, халдавыр чок аарыгдан өлгөн мал элдин берип болур. Картофель болза, ажил-агыйла эн-не чик эртектиг болгаш забек негетинген продукт болур төлөздө, куш оолдары 20 хонук назы четкенде ону чөм рационунга кирип болур.

Кадык шырак куш оолдары өстүрер төлөздө, оларнын амыдыралынын ийн дугаар хүнден эгелээш үөрмөктөп доорал каан сигенни бээр, ол ышкаш чаш люцернаны, клеверни, сурепканы, шагар отту борбактай шарааш оларга өрү азып бээр херек.

Куш оолдары кошкак бе, азы тодул турар бе дээрзин хүнчү-не хылап көрүп турары чугула. Кошкак болгаш топтой турар куш оолдарын хааржактын тускай өрээлинге тургузуп, оларны онза эки ажаан, чөмгерип турары чугула.

Бистин областын чамдык колхозтары, чижээ, Таңды районда «Чаа орук», «Кызыл тараачын» колхозтар, ол ышкаш өске-даа райондарнын чамдык колхозтары дагаа оолдарын хүлээп алырынга, оларны доруктуруп, азырал ажаарынга чедим-челиг белеткенер. Ынчаарга Кызыл районун «Бай-Булу», «Черби», Чкалов аттыг, «ТАРН 12 дугаар улуг хурал» колхозтары бүгү талазы-биле багай белеткенер. Оларда чөм чок, куш кажаларын бүдүүлүк эрги арга-биле туткулаан. Чөм чогундан, куш оолдарын хүлээп алырынга багай белеткенениден, куш оолдарын доруктуруунын техниказын билбениден «Бай-Булу» колхозтун бир ай назылыг дагаа оолдарынын 20 хуузу, «Черби» колхозтун—15 хуузу өлгөн. Ол ышкаш «Совет Тыва», «Баян-Хем» болгаш «Малчын» колхозтар дагаа оолдары хүлээп алырынга шуут белеткенмээр.

Ынчангаш ук колхозтар куш ажылын хөгжүдериин планын чүгле болуңу районунда эвес, харын бүгү область талазы-биле узуп турарлар.

Куш оолдарын доруктуруунын техниказын шингээдип алыр, куш өстүреринин планын күссөдир деп улуг сорулга бистин областын колхозтарынын, көдээ ажил-агыйнын тускай эртемнигилеринин мурнунда туруп турар. Ол сорулганы чугаа чокка чедишкенин күссөдиринче бүгү күштү салыры чугула.

П. ЛУНЕЦКИЙ,
Кызылдын куш ажылыг инкубатор станциязынын улуг зоотехниги.

Тунисте байдал

ПАРИЖ. Тунисте байдал дүшкүрүлүг хөвээр турар дээрзин парлалганын дындадылары херечиле турар. Июль 9-та тунис патриоттар болза, Сфакста полиция албанынын француз начальниги майор Гийомуну бажынынын чанынга частышкын кылганнар. Ол-ла хоорайга бир трансформатор база узукатынган. Матмат хоорай чанынга француз шериг машинанын боолап турган чүүл бар.

Пиняньчэ чазаның ажылдап кылганы база тунис хөй-ниити болгаш политиктиг организацияларнын шуут хүлээп албайн барганы «реформалар» төлөвилели дээр төлөвиледи боттандыраарын чедип алыр сорулга-биле Францианы Тунисте резидентизи Де Отклотун тунис улуска удур чорудуп турар бажышыкына үстүнде айткан ажил-чорудулгалар шынгыны удурланышыкынын хары болуп турар деп «Юманите» солун демдеглээн.

(СЭТА).

Республиканчы партияның Чикагода съездизи

ЧИКАГО. Республиканчы партиянын съездизинин июль 10-дагы кежээки хуралына АКШ-тын президентиге республиканчы партиядан кандидаттар депшилгези эгелзэн. Иллиной штаттан келген сенатор Дирксен чүве чугаалааш, Тафтынн кандидатуразын идип үндүрген; Меризид штаттын губернаторы Маккедиди—Эйзенхауэрин кандидатуразын; Калифорния штаттан келген сенатор Ноулзид—Ворренни кандидатуразын; Миннесот штаттан келген дээрги Говард—Стассенин кандидатуразын идип үндүрген.

Тафтынн, Уорренни Эйзенхауэрин болгаш Стассенин кандидаттарындан аягыда Макартурун кандидатуразын база тускай депшичтен. Оклахома штаттан келген төлзө Кугон оон кандидатуразын камгалап чүве чугаалаан.

Республиканчы партиянын съездизинин дугайында дындадылар бижээш, чамдык корреспондентилер яныз-бүрү кандидаттарнын талаалчыларынын бөдүүн чажыт чорудуп турар ажил-чорудулгаларынын чамдык тодаргай чүдүдөрүн илередиң турарлар.

«Дейл Миррор» солунун корреспондентизи Дрю Тирсон болуңу Чикагодан дындадыла мында деп бижээш: «Бо съезд-биле холбаштыр моон мурнундагызынга бодаарга, дыка хөй ашка чарыгатынып, хөй хөглөшкенин бөрү турар. Ийн талаалар (Тафт болгаш Эйзенхауэр) төлээлерни шайлагаларже; театрларже мөй-мөңү-биле чалап турарлар. Олар чүңү-ле күзөй-дир—оларнын туразы-ла.

Төлээлерин эргезинге бээр дээш Форд болза, «Меркурий» болгаш «Форд» деп маркаларлыг 150 автомашиналар эккелген.

Эйзенхауэрин талаалчылары болза, төлээлер болгаш солуннар корреспондентилери сөөрткен поезди бурзуң уктуп ап турарлар. Олар барабаннар болгаш кеңигерлер хал, бүгү кижилерге демлекчигештер кадал берип турарлар.

«Нью-Йорк пост» солунун корреспондентизи Роберт Аллен Чикагода Хилтонун кидизинде № 901 өрөөлди Тафтынн штабынын турар чери деп адаан. «Президентиге Тафтынн сонгууру дээш сонгулда мурнун кампаниязынга 1940 чылдан бээр идепкейлиг демсезип келген адвокат Поль Уолтер база ол өрөөлдө турар деп Роберт Аллен бадыткап турар... Адвокат Поль Уолтер болза, республиканчы партиянын төлээлеринин шуптузуңуң биографияларын эн бичин кезектеринге чедир болуңда кадалгалап чоруур. Ол төлээлер кымны деткип турарыл, оларнын болгасын бир турушка канчаар тударын, азы оларнын бодалгазын канчаар өскөртип болурун ол туралаан үезинде чугаалап шыдаар кизи...

...Тафтынн организациязы болза, республиканчы партиядан эн улуг организацияларын бирээзи, а съезд-инде эң улуг организация болуп турар. Чүгле шалынын ажылдакчыларнын саны безин 681 кизи болуп турар; шалын албайн турар каш чүс эки-турачылар база бар» деп Роберт Аллен бижээш.

(СЭТА).

Японияда ажил соксадышыкы

ТОКИО. Япониянын сөс эң улуг хөмүр даш компанияларынын 150 мун ажилчыларынын чөмөр дөрт шөктыг ажил соксадышыкынын июль 5-те болган. Ажил соксатканнар шөлзө төлөврүн бөврүн негеп турарлар.

(СЭТА).

Кореяда болушкуннар

Кореяның Улустук армиязының Кол командьаланының дыңнады

ПХЕНЬЯН. Корея Улус-Демократтыг Республиканың Улустук армиязының Кол командьаланын июль 15-те медээлеп турары болза: Эрткен хунун дургузунда бистин шериглерин камгаладыч тудушкуннарын дайзын-биле мурнунда турган туруштарында чорудуп турган.

Барын талакы фронтунуң бир участогунга дайзын артиллерияны боолаашкыны деткимчези-биле бистин туружувусту атаклааннар,

(СЭТА).

Пхеньянче америк ужал-чүүлдүн араатанзыг халдаашкыны

ПХЕНЬЯН. Июль 12-ниң эртенинде америк самолёттар Пхеньянын чурттакчылар кварталдарыне болгаш хоорайнын чок кавызыне араатанзыг халдаашкын кылган.

Ол халдаашкына 300 ажыг америк самолёттар киришкен, кандыгдаа шериг черлери чок, тайбын хоорайже улуг хөмчөөдиг 700 ажыг бомбаларны болгаш чүс килограмма деңизлиг 1000 ажыг бомбаларны ок-

чалгалза-даа бистин шериглеринис ол атканы ойтур шапкан.

Өске фронттарга чүгле разведка-лаашкынын чорудушкуннары болган.

Бо хун бистин зениттиг кезектеринис болгаш дайзынын самолёттарын келеп адар ачы-адыжылары дайзынын 5 самолёттарын андара аткан болгаш 3 самолёттарын үрей аткан.

Америк самолёттарын Пхеньянче чоруткан бо араатанзыг халдаашкыны бо чылын оларнын хоорайже чоруткан бүгү халдаашкынарын эн каржызы болган.

(СЭТА).

Кыдаттың Аньдун хоорайынче америк ужал-чүүлдүн халдаашкыны

ПЕКИН. Синьхуа агенттелинин төп солуннарда парлатынган дындадын өзугаар алтыр, июль 13-те 8 америк самолёттар Аньдун хоорайны боолаан, оон түнделинде хоорайнын тайбын чурттакчыларынын иштинден 2 кизи өлгөн, 47 кизи ба-

лыгланган болган. Аньдуну ыңчаар адып боолаалыныга удур Кыдат Улус Республиканың даштыкы херектер министри Чжоу Эн-лайнын шипитирлиг удурланышыкынын солуннар парлаан.

(СЭТА).

Япониянын коммунист партиязынын үжен чыл оюн япон улус демдегеп турар

ТОКИО. Япониянын Коммунист партиязынын үжен чыл оюнга холбаштыр «Акахата» солунун июль 15-те үнгөн дугаарында Япониянын Коммунист партиязынын чингине секретари Кюичи Токуданын «Япониянын Коммунист партиязынын 30 чыл ою» деп чүүлүн, компартиянын чаа программазын долдузу-биле, япон компартиянын Төп удуртуу органынын «Чоруп турар демисолдин кол-кол чүдүдери» деп эгелиг улуг чүүлүн парлагылаан.

Япон парлалганын дындадылары өзугаар алдыр, июль 14-те чуртун 20 хире пунктларында Япониянын компартиязынын 30 чыл окунга алдар болдурган митингилер болган. Асахигава хоорайга митинг болгаш чыскаал болган, ону позиция тарайды ойдадып, он киржикчилерин иштинден 29 кижини тудуп хоругдаан. Киото хоорайга болур деп турган митингини полиция база тарайды ойткан, ол митингге япон парламентеде коммунист партиядан барган депутаттар чүве чугаалаар ужурулг турган. 18 кижини тудуп хоругдаан.

(СЭТА).

«Родоса» солунда компартияга Япониянын бүдүрүлгө профвеледлеринин байырыг чагазын парлаан. Япон нациянын бурунгаар шимчээр ужурулг оруун Япон компартия айтты берип турар деп ол бажырыг чагаада демдеглээн.

Япониянын компартиязынын 30 чыл оюнга алдар болдуруп эрттирер тайбынын улуг байырлааның белеткелин дугайын «Акахата» солун дынаткан. Ол байырлаады эрттирер талазы-биле комитеттиң ажылында профвеледлеринин удурткучлары, эртем, уран-чүүл болгаш литература ажилдакчылары, 30 хире профвелед болгаш демократтыг организацияларнын төлээлекчилери, оон иштинде бүдүрүлгө профвеледлеринин конгрессинин, бүгү талаалык тайбын керези дээш патриотчу шимчээшкенин чөвүлешинин, япон совет найырал инитилдинин төлээлекчилерин киржип турар.

Компартиянын 30 чыл оюнга алдар болдурган делегелерини яныз-бүрү массалыг организациялар белеткеп турар.

(СЭТА).

Иранның премьер-министри Мосаддыктын дүшкени

ЛОНДОН. Июль 17-де Тегеранда Рейтер Агентзинин корреспондентизинин дамчытканы болза: Иран орду министри Хосейн Ала бо

хун премьер-министр Мосаддыктын дүшкенин дугайында медегелди меджлистин даргазынга дынаткан.

(СЭТА).

Харысалгалыг редакторун оралакчысы Д. О. БЕГЗИ. Күрүненин иштики 3 хуулуг чээшкенинин ойнаашкынынын 28 дугаар тиражы 1952 чылдын июль 30-де Горький хоорайга болур.

Ти Ража моон адаанда хөмчөөдиг ойнаашкынар болур:

Ойнаашкынын рубль-биле хөмчөөзи	Ойнаашкынын хөмчөөзи	
	Чээшкенин 1 разрядына	Чээшкенин 2 разрядына
50.000	2	6
25.000	5	15
10.000	25	75
5.000	80	240
1.000	700	2100
400	7688	23064
Шупту Ойнаашкынын рубль-биле нийти түнү	8500	25500
	4.650.200	13.950.609

Бо чээшкенин талазы-биле чылда 6 кол тиражтар: январь 30-де, март 30-де, май 30-де, июль 30-де, сентябрь 30-де, ноябрь 30-де болгаш ойнаашкынын бир немелде тиражы сентябрь 30-де болур.

Кол тиражтарга таварышкан ойнаашкынарны облигацияларны сатып алган хуусааза хамаан чокка төлөп бээр.

Немелде тиражка ойнаашкын таварышса облигацияны тираж бо-лурундан 9 ай бурунгаар сатып алган болза, чүгле ыңчаарда төлөп бээр.

Чээшкенин облигацияларын ажаалга каассалары хостуг сатып, дедир сатып ап турар.

Күрүненин иштики үш хуулуг чээшкенин облигацияларын сатып алынар!

Күрүнө чээшкенини болза, ССРЭ-нин улус ажил агыйынын моон сонгааргы хөгжүлдезинге улуг идиглиг болур.

КЫЗЫЛ ХООРАЙНЫН ТӨП АЖААЛГА КАССАЗЫ.